

MARTINA RIEBAUEROVÁ

Psaní jako posedlost

Rozhovor s Karlem Pacnerem

≡ KNIHA ZLIN

Psaní jako posedlost

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Martina Riebauerová
Psaní jako posedlost – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

MARTINA RIEBAUEROVÁ

Psaní jako posedlost

Rozhovor s Karlem Pacnerem

PŘEDMLUVA

Navzdory tomu, že je Karel Pacner o více než jednu generaci starší než já, pamatuje si okolnosti našeho seznámení výrazně lépe. Bylo to prý v tramvaji, cestou z Poslanecké sněmovny, já, tehdy ještě novinářské kuře, jsem se zrovna chystala přestoupit z Lidových novin do Mladé fronty Dnes a nesměle jsem se ho ptala, zda mi dovolí napsat si někdy komentář.

Mám ve své hlavě jednu provždy uloženou jinou věc. „Co teď píšeš?“ bafnul na mě Karel pokaždé, když míjel v redakci můj stůl. A rozhodně se neptal na rozepsaný článek, zajímala ho výhradně knižní produkce. Nebo přinejmenším nějaký obsáhlý seriál reportáží. Postupně jsem se naučila mít vždy připravenou pohotovou odpověď, obvykle jsem hodila do placu nějaký zamýšlený projekt z kategorie „slibem nezarmoutíš“. Odpověď „nic“ u Karla nepřicházela v úvahu. Když jsem odcházela z novin do televize, pokáral mě: „Papír je zábavnější.“

V průběhu posledního roku jsem se otázky „Co píšeš?“ bát nemusela. Psala jsem knihu o něm a s ním. Cloumal mnou vztek, když jsem z něj vytáhla zajímavou myšlenku, kterou ještě neřekl, a vzápětí se objevila na jeho Facebooku nebo webové stránce. Jenže jak už napovídá název této knihy, Karel je i ve svých téměř pětadesáti letech psaním posedlý. Celé to vyprávění je o tom, kolik radosti mu ona posedlost v životě přinesla, ale i o tom, jakou daň za ni zaplatil.

Potvrdilo se mi, že můžete někoho znát třicet let, strávit s ním notnou dobu v redakci, a přece o něm víte tak málo. Za ten rok jsem se toho dozvěděla opravdu hodně. O vesmíru a mimozemských civilizacích, o stěhování soch moai na Velikonočním ostrově, samozřejmě o agentech a zákulisí špionáže, ale především o Karlovi samotném. Mnohokrát jsem se zasmála jeho specifickému stylu humoru a nakonec se i upřímně dojala. Díky za tu příležitost.

MARTINA RIEBAUEROVÁ

KAPITOLA 1

Malý a velký kluk

Moje vzpomínky na společné dětství v Janovicích jsou jako střípky, které mně utkvěly v paměti. Ta nejstarší vede až do roku 1945. Byly mi tři roky a hrála jsem si doma v kuchyni, kam maminka přivedla bledého hubeného chlapce. Všichni čekali, jak budu reagovat. Ale pro mě to byl cizí kluk, kterého jsem po tom půl roce, co on strávil v nemocnici, vůbec nepoznala. Pamatuji si slova maminky: „To je přece tvůj bratr Karlík! Ty ho nepoznáváš?“

Později jsem sledovala činnost mých bratrů hlavně v Junáku, jejich psaní skautského časopisu nebo plnění různých bobříků, třeba bobříků mlčení nebo odvahy. Občas jsem je při tom provokovala, a tak se jim úkol někdy nepodařilo splnit. Měla jsem také možnost navštívit poslední skautský tábor – Tábor zapadajícího slunce pod velhartickým hradem. Kluci tam vykonávali různé pomocné práce v kuchyni, kterým se moji bratři s úspěchem vyhýbali.

Doma jsme často pomáhali rodičům v obchodě. Po večerech jsme vážili do sáčků různé potraviny, hlavně cukr nebo mouku, které se tehdy dopravovaly do obchodů ve velkých pytlích.

Společné pro nás bylo tajné čtení novin a časopisů. Půjčovali jsme si je z obchodu a skrývali je pod učebnicemi, aby otec, který nás kontroloval, viděl, jak se „pilně“ učíme.

A další vzpomínky? To jsou prázdninové cesty ke vzdálenému rybníku Kocmouk, kde jsme se učili plavat, a návraty domů, když se slunce sklánělo k šumavským kopcům. Také společné jízdy na kolech, v zimě sáňkování.

Naše zájmy se postupně rozcházely, jak jsme dospívali. Karel po skončení gymnázia odešel studovat do Prahy a domů se vracel jenom na některé víkendy a na prázdniny. Se zájmem jsem četla jeho články v Mladé frontě, zpočátku o kultuře a později o kosmonautice. Ve své kantorské praxi jsem pak tyhle jeho znalosti oboru využila, a když dělal pro děti na školách besedy, nejednou jsem si „bráchu“ pozvala.

Zkrátka a dobře, zatímco desetiletí, dvanáctiletí kluci a holky o své budoucnosti obvykle jenom sní, oba moji bratři přesně věděli, co chtějí v životě dělat. Oba se o to usilovně snažili a oběma se to povedlo.

EVA SVOBODOVÁ, rozená PACNEROVÁ

**Jaká vzpomínka
na dětství ti,
Karle, naskočí jako
úplně první?**

Den, kdy se narodila sestra Eva – 7. listopad 1942. Bylo mi šest a musel jsem v těch dnech spát v kuchyni s učněm, ne v pokoji s rodiči jako dosud. Jednoho rána za mnou přišla babička, ať se jdu podívat na sestřičku. Hned jsem se po ní sápal a chtěl si ji pochovat, takže se na mě všichni vrhli, abych ji snad neupustil.

Byly jsme tři děti, nejstarší já, o šest let mladší sestra a prostřední bratr Mirek, mladší o dva roky, talentovaný výtvarník. Tady – *Karel mě vede ke kresbám visícím na zdi* – je tatínek, tady maminka a já. Mirek nás portrétoval, když mu bylo sedmáct. Po několikaletém učitelování v severních Čechách byl celý život zaměstnaný v Albatrosu, kde dělal v Klubu mladých čtenářů. Pořádal výstavy knih a besedy s autory, jezdil po celé Evropě. Bohužel před pěti lety zemřel. Mirek měl potíže se srdcem, kardioložka mu předepsala léky, ale on si přečetl příbalové letáky a odmítl je brát. Řekl to doktorce, ta se zděsila, ale on trval na svém. „Mirku,“ vytýkala mu, „tím si zkracuješ život o pár let.“ Nedal si říct. Dokonce jí zakázal, aby to prozradila oběma jeho synům, a ti se to tak dověděli až po jeho smrti. Když jsem byl s Čedokem ve Španělsku, padl doma na zem. Měl mozkový atak. Ani okamžitá operace nepomohla, v kómatu pak zemřel. Dodnes mi moc chybí.

**Ty sám jsi málem
umřel, když ti bylo
devět let.
Co přesně se stalo?**

Jako kluk jsem od malička trpěl na bolesti břicha. Bylo to podrážděné slepé střevo,

doktoři mi je hasili ledovými obklady. V červnu roku 1945, když už nic nezabíralo, se rozhodli pro operaci. Zjistili ale, že střevo je natolik zanícené, že mi jen do rány zavedli trubičky, aby mohl hnis vytékat ven. Po operaci mě ošetřovala lékařka bělogvardějka, která mi bohužel kanyly vyndala předčasně a druhý den utekla se svým milencem gestapákem do západního Německa. Hnis v mém těle koloval dál, dostal jsem zánět pobřišnice a horečky skoro čtyřicet stupňů. Vybavuju si, jak jsem ležel v jakémsi polokómatu a primář Karel Dobruský, který se krátce předtím vrátil z koncentráku, se maminky zeptal: „Nechcete si ho vzít z nemocnice domů, aby umřel ve svém prostředí?“ Byl přesvědčený, že nevydržím.

Co tě nakonec zachránilo?

Naši za války poslouchali londýnské vysílání BBC, a tak věděli o zázračném léku jménem penicilin. Už dřív se ptali primáře, jestli by se nedal od amerických vojáků sehnat. Odpověděl, že to není potřeba, že to ještě zvládnou s našimi léky, ale později, jak se můj stav zhoršoval, změnil názor. Kdyby prý rodiče dokázali penicilin zajistit, možná by mě ještě mohli doktoři zachránit. Tatínek vzal všechny peníze a kořalky, co měl doma, a vydal se za svým kamarádem, doktorem Bedřichem Feldmanem. Ten měl v Klatovech bratra lékaře, co se znal s americkými vojenskými doktory. K poskytnutí léku potřebovali souhlas velitelství v Plzni, odkud naštěstí přišel vzkaz: Když jde

o malého chlapce, dejte jim, kolik ampulí chtějí – a zadarmo. Ještě ten den odpoledne přijel do nemocnice americký lékař a přivezl tři ampulky hnědého prášku. Pamatuji si, jak klukovi, který ležel vedle mě se zlomenou nohou, podal lentilky. Já na ně měl takovou chuť! Jedna ampulka vystačila na třicet injekcí, dostával jsem je do stehů každé tři hodiny. Začali s jejich podáváním v neděli odpoledne a už druhý den ráno jsem měl teplotu jenom šestatřicet stupňů, tedy normální. Doktoři z celého špitálu se na mě chodili dívat jako na zázrak.

Takže jsi byl z nejhoršího venku.

Zdaleka ne. Kritický stav se ještě několi-krát opakoval. Týden nato byla v Klatovech pouť a sestra mi přinesla místo klasického rohlíku a čaje chleba se špekáčkem. V noci se mi udělalo strašně špatně, ale na sestru jsem zvonil marně. Na pokoji jsme byli dva ležáci, takže nikdo nemohl vstát a přivolat pomoc. Jak se ráno ukázalo, sestra u sebe měla vojáka a vypnula si zvonek. Moje analýza začala znovu.

Pamatuju si, jak u mě obětává maminka trávila dny a někdy i noci, kdy spala v křesle vedle mé postele. Na nádraží v Janovicích nad Úhlavou, malém městečku v podhůří Šumavy, kde jsme bydleli a kde jsem se 29. března 1936 narodil, to měla z domu pěšky dva kilometry a z klatovského nádraží do nemocnice další tři. Spojení se světem tehdy existovalo jedině po železnici, žádné autobusy jako dnes nejezdily.

Bratr Mirek, babička Anna, tatínek, maminka a moje maličkost v roce 1942

Na náměstí v Janovicích měl malý obchůdek starý pan Karel Kellner, který se svou hranatou tatříčkou provozoval taxi. Ten mě vezl do klatovské nemocnice a potom zase zpátky.

Operovali mě pak ještě dvakrát a dostával jsem transfúze krve. Od maminky, ale třeba i od strýce Pepíka Čeřovského, který nesnášel pohled na krev, takže se během odběru, po němž dávali krev rovnou mně, vydatně posilňoval alkoholem.

Celkem jsem dostal 140 injekcí penicilinu, deset transfúzí krve a podstoupil čtyři operace. Když mě v listopadu roku 1945 pouštěli domů, vážil jsem devatenáct kilo a doktoři se smáli, že budu moct ve škole počítat na žebrech. Maminka se mě snažila

vykrmit a vařila mi polévky. Jednou, už nevím proč, jsem stávkoval a uraženě odmítl jíst rýžovou kaši, kterou jsem měl tolik rád. Dodnes, když si na to vzpomenu, mě to mrzí. Maminka později přiznala, že s mou nemocí prožívala nejčernější období svého života.

Jako matka dvou dětí to úplně chápu. Školu jsi dohnal rychle?

S tou jsem to nikdy moc nepřeháněl. Už v první třídě jsem byl velmi špatný žák. Když na to rodiče přišli, začala tvrdá dřina. Musel jsem se pod dohledem učit a vytáhl to na lepší průměr. Když jsem byl nemocný, zůstal jsem doma tři čtvrtě roku, což mi popravdě nijak nevadilo. Tatínek se kamarádil s řídícím učitelem školy Emilem Hahnem, kterého přiměl, aby za mnou dvakrát týdně přišel domů a doučoval mě. V březnu 1946 jsem se pak do školy vrátil. Na vysoké se tahle moje lenost opakovala, protože studium dopravy na Vysoké škole ekonomické mě vůbec nebavilo. Věděl jsem, že to nikdy dělat nebudu.

Kdekerý kluk by byl zoufalý, kdyby nemohl skoro rok hrát fotbal a podobně. Co ty?

Tak to já v žádném případě. Na tělocvik jsem nechodil a kompenzoval si to tím, že jsem byl zažraný do knížek. Přečetl jsem jich několik týdně – tahle frekvence mě už bohužel opustila, nemám čas. Několik let jsem musel nosit břišní pás, protože po tolika zákrocích nebylo břicho zpevněné a hrozilo provalení kýly. I na vysoké jsem musel vynechat všechny sportovní zájezdy. V zimě se jezdilo na lyže a v létě na vodu, což u mě nepřicházelo v úvahu. Na lyžích

jsem jezdil jen občas a strašně opatrně, plavat jsem se nenaučil vůbec. Na vojně jsem byl zařazen do kategorie C – beze zbraně, přesto jsem nějakou pušku dostal a pár měsíců s ní machroval.

Později, když už jsem bydlel v Praze, jsem si nesl do svého podnájmu v Braníku malé rádio, které bylo přece jen trochu těžší, takže mi břicho po obou stranách prasklo. Na operaci mě odvezli do Institutu klinické a experimentální medicíny, a když jsem se na pokoji probudil z narkózy, slyšel jsem, jak sestra říká: „Chodící pacienti půjdou do krytu pěšky, ležící tam dovezeme.“

Co se stalo?

Byl podzim roku 1962, kubánská krize, při níž hrozila třetí světová válka. Naštěstí dostal sovětský vůdce Nikita Chruščov rozum a podvolil se ultimátu prezidenta Johna Kennedyho – věděl, že si válku s Amerikou nemůže dovolit.

Tvoje nemoc ti zjevně otevřela cestu k intelektuální životní cestě.

Vybavíš si, Karle, kdy poprvé jsi jako kluk držel v ruce noviny?

Úplně poprvé asi na záchodě našeho domku v Janovicích, kde měli mí rodiče obchod. Na dvoře jsme měli záchody dokonce dva a místo toaletního papíru tam ležely nařezané kousky novin. Ty ovšem byly pečlivě přebrané: za nacistické okupace na nich nesměly být snímky Hitlera a dalších nacistických potentátů, později zase Stalina, Gottwalda či Zápotockého, potentátů komunistických. Kdyby je někdo ze zákazníků, kteří WC také občas používali, na záchodě uviděl, mohli by tatínka gestapáci nebo později estébáci zatknout.

Jinak noviny jako takové jsem vídal v obchodě, chodily k nám všechny možné. Prodávali jsme je ještě v neděli dopoledne, nejvíc lidí si pro ně chodilo po desáté hodině, kdy skončila v kostele mše. Když jsme s bratrem povyrostli, obsluhovali jsme zákazníky my dva a byli jsme náležitě pyšní, že nám to rodiče dovolili. Ve všední den jsme zase roznášeli noviny lidem, kteří je měli objednané. Ke konci měsíce jsme za ně inkasovali peníze a byli nadšení, když nám někdo dal navíc korunu do kapsy.

Tatínek byl zcela zavalený prací, věnoval se jí od rána do večera a na noviny měl čas jen během oběda. Zato já do nich neustále nahlížel a četl si v nich. Začalo to zřejmě

Obchod dědečka a později tatínka v Harantově ulici v Janovicích nad Úhlavou ve dvacátých letech

tím, že rodiče poslouchali večer Londýn a já, ačkoli už jsem měl ve vedlejším pokoji spát, jakmile jsem uslyšel tu znělku, vstal jsem, došel ke dveřím a poslouchal s nimi. Asi i tohle mě vedlo k tomu, že když jsem přišel ze školy, vrhnul jsem se na noviny.

Kdy tě poprvé přepadla touha psát?

Někdy kolem deseti let, když jsem chodil do skautského oddílu a psal oddílovou kroniku. Jak už jsem říkal, hodně jsem četl, každý týden jsem chodil do místní veřejné knihovny pro nové knížky a začaly taky vycházet nové časopisy – Vpřed a Junák. Posléze mě napadlo, že bychom s kluky ve skautu mohli vydávat vlastní časopis, který jsme nazvali Pochodeň. Já byl hlavním redaktorem. Tatínek měl rozmnožovací stroj, který nepoužíval, akorát bylo potřeba dojít na národní výbor a získat souhlas k nákupu blan, papírů a barvy. Předsedou tam byl bývalý skaut, a tak jsme povolení trochu poloilegálně dostali. Na tatínkově primitivním psacím stroji jsem pak vyťukával jednotlivé stránky, které jsme tiskli. Vyšlo asi šest čísel.

V jakém nákladu?

Deset dvacet kusů, které si zčásti rozebrali členové oddílu. Ve škole jsem je pak nabízel za korunu spolužákům, kteří do skauta nechodili. Načež si mě zavolał ředitel školy a zakázal mi to. Tento způsob mého podnikání se mu zjevně nezamlouval. Navíc jsem měl v jednom čísle článek o tom, jak Ameřičané osvobodili v květnu 1945 Janovice, napsaný podle vzpomínek mé babičky.

**Jako malý kluk jsi
prožil válku. Míval
jsi během ní strach?**

Strach jako takový ne, nezapomeň, že v roce 1939, když přišli Němci, mi byly tři roky a nic jsem nechápal. Vím jen, že na počátku německé okupace přestal ordinovat můj oblíbený doktor Bedřich Feldman – byl Žid. O tom, že museli zmizet z Janovic všichni Židé, se moc nemluvalo. Nikdo nevěděl, kam je Němci odvezli. Až později jsem pochopil, že doktor Feldman skončil v koncentráku. Místo něho nastoupil Otakar Jeschke. Měl studené ruce, když mě při mých občasných bolestech břicha vyšetřoval. Báł jsem se ho, a zřejmě proto jsem ho neměl rád.

Ze všeho nejvíc mi ale vadilo, že jsem se musel učit od první třídy německy. Asi to bylo instinktivním odporem k Němcům. Vypravuju si, jak ležím ve velkém pokoji na podlaze na břiše, jednou rukou houpu kolíbkou s Evou a druhou listuju v učebnici s německými slovíčky. Když v roce 1945 vyučování němčiny skončilo, všichni jsme si oddechli. Pokud vím, tak už se k ní nikdo ze spolužáků nevrátil. Později jsem si uvědomil, jaká to byla škoda, ale dohnat se to už nedalo.

**Bratrova životní
dráha se stočila
ke knihám, tvoje
taky. Po kom jste
tyto geny zdědili?**

Netuším, protože tatínek byl synem obchodníka a obchod po něm zdědil. Děda přišel do Janovic jako učeň k rodičům své budoucí ženy, mé babičky, a postupně to – on přivandrovalec! – dotáhl až na starostu města. Zvolili ho za agrárníky. Dlouho si ale svou funkci neužil. Zemřel v devětačtyřiceti letech na zápal plic, sedm let předtím, než jsem se narodil já.

*Bratr Mirek, mladší
o dva roky, byl
talentovaný výtvarník.
Tatínka, maminku
a mě portrétoval, když
mu bylo sedmnáct.*

A maminka?

Maminka byla původně vyučená kadeřnice, ale když si vzala tatínka, začala mu pomáhat v obchodě. Původ bratrových výtvarných genů jsme nevypátrali nikdy. Mluvílo se o tom, že mamčiná rodina byla spřízněna s krajinářem Aloisem Kalvodou, ale nic přesného nikdo nevěděl.

Jaké to bylo, vyrůstat v obchodě?

Bydleli jsme v přízemním domku na hlavní janovické ulici. Ve velkém pokoji spali rodiče, já a sestra, v malém pokojíčku babička a Mirek. V kuchyni byla jedna široká postel, kde spal příručí Francek a případně nějaký přespolní učeň. A pak tam byla velká kancelář, kde úřadoval tatínek a později

jeho účetní, a v ní gauč, kde občas někdo z příručních přespal. Bída, bydleli jsme namačkaní jeden na druhého.

Byl to ale každopádně největší obchod v Janovicích – obchod se smíšeným zbožím, železem a zemědělskými hnojivy. Naši prodávali všechno, co bylo na venkově potřeba, takže to byly potraviny, drogerie, papírnictví i železářství v jednom.

Na podzim se vždycky připravovalo v prádelně zelí na prodej. Nejdřív se hlávky ručně rozstrouhaly, potom se daly do velkých sudů a učedníci s příručími se střídali ve šlapání. Předtím si samozřejmě pořádně umyli nohy. Když jsme s bratrem povyroستli, považovali jsme za vyznamenání, že jsme směli taky chvílku šlapat. Brzy nás však začali zást nohy. Bylo to nejlepší zelí na světě. Tajně jsme na něj chodili a ujídali.

Pamatuju si, že jako kluci jsme všichni nosili kalhoty s krátkými nohavicemi. Čím jsme byli starší, tím víc jsme toužili po dlouhých kalhotách – považovali jsme to za vstup mezi dospělé. Myslím, že první takové kalhoty mně rodiče koupili, když jsem byl v poslední třídě střední školy.

Museli jste jako děti pomáhat ještě jinak než jen roznáškou novin nebo šlapáním zelí?

Nádobí myla babička, to byla její doména, my jsme se střídali v jeho utírání. Tatínek s maminkou nás ale vedli k práci i jinde – museli jsme pomáhat v obchodě. Různé druhy zboží, které přivezli ze skladu, jsme rozmísťovali do regálů. Před Vánocemi, Velikonocemi, janovickou poutí a podobně jsme v obchodě, když jsme se vrátili ze

školy, mleli na elektrickém strojku mák. To byla služba pro všechny zákazníky zadarmo. Nejvíc jsme my dva s Mirkem milovali dobu předvánoční. Tatínek objednal do prodeje spoustu hraček všech druhů. Po večerech je s maminkou v kanceláři rozbalovali a my kluci jsme je „testovali“. Některé se nám líbily, a tak jsme u rodičů žumrali, aby nám je dali. Tvářili se nepřístupně, ale nakonec jsme je pod stromčkem objevili.

Naši nás učili poctivosti. Tehdy všechny cukry, tedy kostkový, moučkový a krystalový, stejně jako sůl, přicházely v půlmetrákových pytlech. Po večerech, kdy bylo zavřeno, jsme je rozvažovali do sáčků. Měli jsme váhy, jaké už nikdo nepamatuje – na jednu stranu se dávalo třeba půlkilogramové závaží, na druhou zboží. Pod závažím vždycky musel být prázdný sáček, aby se vyvážil ten se zbožím. A vážilo se na gram přesně. Často to byla otrava – na váze jsem měl sáček s cukrem, ale trochu chybělo, lžičkou jsem trochu přisypal, to však bylo moc... Takhle jsem musel přidávat a ubírat, dokud jsem se nestrefil.

Za války a ještě několik let po ní byly potraviny, boty, šaty a další zboží na listky. Nebylo ho dostatek, proto existovalo toto přidělové hospodářství. Třeba při koupi kila cukru musel prodavač ustříhnout malý proužek s nápisem 1 kg cukru za zákazníkovu listu. Tyhle útržky jsme my děti po večerech nalepovaly na zvláštní archy, které se potom předkládaly obchodní kontrole. Neměli jsme to rádi, byli jsme ulepení

od arabské gumy, která se k tomu používala. Ale museli jsme rodičům pomáhat, bez nás by to nezvládli.

**Když Klatovy
osvobodili
Američané, bylo
ti devět let. Tehdy
už jsi chápal víc?**

Na jaře 1945 jsme všichni, i my kluci, cítili, že válka se chýlí ke konci. I dospělí se před námi bavili bez obav, že o tom někde budeme mluvit a přivedeme je do nepříjemností. Tatínek měl v kanceláři mapu Evropy, na které si se známými ukazovali, kudy probíhají linie fronty. Stále častěji nad námi ve dne létaly americké bombardéry. Sledovali jsme bílé pruhy, které za sebou zanechávaly, a dohadovali se, kam míří. Taký jsme sbírali stříbrné staniolové proužky, které letadla shazovala – netušili jsme, že jimi ruší německé radary.

Vůz s americkými vojáky zastavil 6. 5. 1945 před naším obchodem, dva chlapci obrácení zády k fotografovi jsme nejspíš my dva s bratrem před obchodem.

Jednoho dne jsme si hráli v rokli nad Janovicemi pod klenovským lesíkem, když jsme viděli a slyšeli, jak bombardují Klatovy, přesněji nádraží. O Velikonocích pak projeli městečkem podivní němečtí vojáci, říkalo se jim vlasovci. Utábořili se hned za posledními chalupami. My kluci jsme se za nimi vypravili, jich jsme se na rozdíl od Němců nebáli. Dokonce nám dávali některé věci, které nepotřebovali, třeba polní lahve. Za několik hodin se zvedli a odjeli směrem na západ. Neměli jsme tušení, co to je za lidi. Až dlouho po válce jsem se dočetl, že to byli zajatí Rusové, kteří vstoupili do německé armády, aby bojovali proti Stalinovi. Vlasovci se jim říkalo podle jejich velitele.

V sobotu 5. května večer přijelo do Janovic od Domažlic několik obrněných vozů. Byla to průzkumná hlídka americké armády. V sokolovně a ve mlýně u Špirků nabrali několik zajatců z Anglie a Francie, kteří Němcům utekli a schovávali se tam. Potom odjeli. V neděli dopoledne, když byla moje babička na mši, připochoďoval od Nýrska pěší oddíl. Na to se velmi dobře pamatuju, protože my kluci jsme ze všeho nejvíc obdivovali vojáka s vysílačkou, který šel vedle velitele. Janovice byla první česká obec, do které tato část americké armády dorazila. Potom se konvoj džípů a obrněných vozů vydal směrem na Klatovy.

V Janovicích se američtí vojáci zabývali ve škole. Vedle na hřišti a na loukách směrem k Rohoznu si postavili stanové

městečko, také tam přistávala lehká letadla. My kluci jsme za vojáky pořád chodili, obdivovali jsme jejich uniformy, zbraně, auta, prostě všechno. Fascinovali nás černoši, které jsme do té doby nikdy neviděli. A samozřejmě jsme od nich žebrali čokoládu a hlavně žvýkačky, které jsme tehdy neznali. Hodně jídel měli v konzervách, občas nám nějakou dali, abychom si pochutnali – jim se takhle strava už zřejmě zajídala.

Mírek s kamarádem Frantou americké vojáky občas sledovali a čekali, až odhodí nedokouřenou cigaretu. Když jich sebrali víc, vyrobili si z nich cigaretu novou a kouřili. Po odchodu americké armády si balili cigarety ze suchého listí. Jednou se Mírek s Frantou zavřeli na jednom záchodě ve dvoře a hulili. Tatínek, který šel okolo, uviděl vycházet kouř, popadl kýbl s vodou a běžel k záchodu. Ke svému překvapení na něm našel dva pokuřující kluky. Bráchu pak čekal nepříjemný sekec.

**Jako kluk jsi
taky zlobil?**

Moc ne, kočkovali jsme se jen s bráchou a do konce života jsme se neshodli na tom, kdo tomu druhému rozbil starou pojistkou hlavu. Vyřazené se někde válely a my jsme je po sobě házeli. Už nevím, co přesně následovalo, ale naši nás obvykle trestali tak, že jsme půl hodiny buď stáli v koutě, nebo klečeli. Bylo to dost nepříjemné.

Alkohol jsem moc nepil a taky myslím, že jsem nikdy nebyl extra zábavný společník. Spíš jsem poslouchal ostatní. Opil jsem se v životě asi dvakrát, co si pamatuju.

A vždycky to souviselo s Mirkem. Poprvé to bylo na jeho svatbě. Ještě druhý den odpoledne, když jsem šel na rande s jednou studentkou, jsem byl tak rozechvělý, že jsem v restauraci porazil skleničku. A podruhé jsem se u něj na chalupě na nějakém mejdanu opil tak moc, že mi bylo opravdu zle. A to bylo naposled. Dnes už kvůli práškům nepiju vůbec.

**Ostatně jako
vzorný skaut.
Několik let po válce
komunisté Skaut
zakázali, pociťoval
jsi, že atmosféra
zase houstne?**

Jistě. V létě 1948 jsme odjeli na skautský tábor poblíž Železné Rudy, dva tři kilometry od státní hranice. Pojmenovali jsme ho Tábor dešťů. To proto, že když jsme si postavili

*Hodně jsem četl,
také nové časopisy,
které začaly po válce
vycházet – Vpřed
a Junáka. Posléze mě
napadlo, že bychom
s kluky ve skautu
mohli vydávat vlastní
časopis...*

*Bratr Mirek, sestra Eva
a já v roce 1956*

stany, začalo šíleně pršet, a tak jsme se z nich vystěhovali do polozřícené chalupy a na slavnících na podlaze čekali, až déšť přestane. Občas k nám dolehl šepot, že naši vedoucí společně s Klatováky převádějí lidi přes hranice. Z dřívějších táborů a výprav znali pohraničí dokonale. Nahlas jsme o tom ale nemluvili. Mlčení bylo přirozené.

Ani doma rodiče proti komunistům neřekli slovo, ale cítil jsem u nich despekt. Občas jsem zaslechl něco večer, když si mysleli, že spím. A zase začali poslouchat Londýn. Pamatuju si, jak v únoru 1948, kdy došlo ke komunistickému puči, moje velmi pobožná babička Anna šťouchala v kuchyni

brambory a při tom si pobrekávala: „Komunisti nám vezmou Pána Boha.“ To byla nezapomenutelná věta.

Nevím, jak Pána Boha, ale rozhodně vám vzali obchod.

Ano, na jaře 1949 musel tatínek předat svůj obchod Západočeskému konzumnímu družstvu. Maminka vzpomínala, že ráno seděl na posteli a pořád říkal: „Už přijdou, už přijdou.“ Nikdy se s tím nevyrovnal, i když v obchodu dál pracoval stejně usilovně, jako by mu stále patřil. Lidé z družstva provedli inventuru veškerého zboží, bylo ho za milion korun. Ten milion pak družstvo tatínkovi vyplatilo. Rodiče měně nevěřili, a tak peníze okamžitě investovali. Koupili rodinný domek na okraji Prahy v Řepích pro případ, že by se někdo z nás chtěl usadit v hlavním městě, k tomu ojetou předválečnou Tatru 57 a posléze i polovinu domu v Janovicích na náměstí.

Jak moc jsi už tehdy vnímal, co se děje?

Bylo mi třináct a nejsem si jist, jestli jsem to všechno plně chápal. V červnu 1950 odsoudili komunisté Miladu Horákovou ve vykonstruovaném falešném procesu k trestu smrti, následoval proces s Rudolfem Slánským a jeho společníky. Nám klukům byl ale tenhle svět politického útlaku dost vzdálený, hloubku těch zločinů jsem si postupně uvědomoval až později.

V létě 1950 jsme měli poslední skautský tábor. Těsně předtím jsme se dozvěděli, že Junák byl zrušený, přesto jsme udělali tento tábor na louce pod velhartickým hradem. Byl to takový smutný tábor, nazvali

jsme ho Tábor zapadajícího slunce. Ještě na podzim jsme se sešli kousek za Janovicemi v lesíku Amerika, kde jsme rozdělali táborák a rozloučili se, protože jsme věděli, že to všechno končí.

Pořád jsme ale měli v parku skautskou chatu. Tedy do doby, než do školy přijela z Klatov nějaká svazácká funkcionářka a šla za ředitelem, aby jí prozradil, kdo o té naší chatě ví. Museli jsme odevzdat klíče, ale měli jsme ještě jedny rezervní, takže jsme spoustu tamních věcí tajně odstěhovali k nám na půdu. Až do roku 1968 jsem tam přechovával všechny skautské vlajky, totemy a kroniku, kterou jsem vedl. Když byl skauting v osmašedesátém obnovený, všechno jsem mu věnoval.

Kdy se vlastně z Karla kronikáře stal Karel novinář?

Někdy v patnácti jsem dospěl k závěru, že deník Práce má nejvíc regionálních zpráv. Informace z Klatovska v něm zaujímaly dvě třetiny stránky. A tak jsem si našel adresu klatovské redakce a napsal jim, že bych rád přispíval. Rovnou jsem přiložil článek o školní soutěži ve sběru plodin. Článek vyšel a já se postupně stal dopisovatelem. Když rodiče mé články v novinách objevili, následovala bouřlivá debata, ale nakonec se s tím smířili.

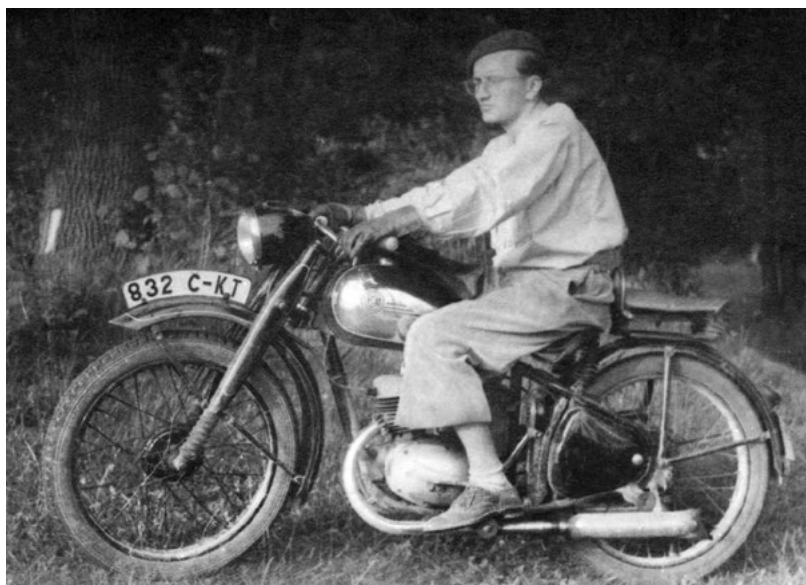
S čím? Že ses stal součástí socialistické žurnalistiky?

Přiznávám, že za některé články se dnes stydím, protože jsem podlehl tónu budování socialistického venkova. Ani těch mých patnáct až osmnáct let není omluvou. Ale bral jsem to tehdy tak, že jsem nepsal

o socialistickém budování, nýbrž o lidech. Jezdil jsem po okrese na otcově motorce a sepisoval reportáže o všem možném.

Můj vztah k režimu byl, řekl bych, takový ostražitý. Z místní veřejné knihovny, kam jsem občas chodil pomáhat, jsem dobře znal legionářskou literaturu či knihy Karla Čapka, což byly knihy, které komunisti vyřazovali. A já tohle zakázané ovoce samozřejmě četl. Díky tomu jsem zjistil, co byly legie a kdo byli bolševici. Ale zároveň mi bylo jasné, že se režim nedá změnit a že v něm musím nějakým způsobem žít. Takže jsem bral jako fakt i některé cenzurní zásahy.

Už nevím, jak se stalo, že jsem začal dopisovat i do plzeňského rozhlasu.

Jezdil jsem po okrese na otcově motorce a sepisoval reportáže o všem možném.

A namíchlo mě, když se zvedla Úhlava a zatopila spodní část Janovic, že mé zprávy o tom nevysílali. Vysvětlovali mi to tím, že „bylo rozhodnuto o těchto katastrofách pomlčet, aby lidé nepanikařili.“ Podobně jsem později psal v Mladé frontě o vycházející hvězdě Janě Brejchové. Jejím největším přáním bylo získat byt, aby v něm mohla žít se svým manželem Milošem Formanem. Redakční cenzor to v obtahu vyškrtl – přece prý nemůžeme napsat, že taková hvězda nemá byt. Článek vyšel zkomoleně a Brejchová se kvůli tomu na mě zlobila. Právem, byť jsem v tom byl nevinně.

**Vystudoval jsi
Vysokou školu
ekonomickou, obor
doprava, což mě
v tvém životopise
trochu překvapilo
vzhledem k tomu,
čemu ses posléze
celý život věnoval.
Co tě tam lákalo?**

Tatínek říkal, že musím dělat něco pořádného, což v jeho podání znamenalo něco, co se týkalo obchodu. Podal jsem si tedy přihlášku na VŠE. Samozřejmě jsem chtěl na prestižní mezinárodní obchod, ale v přihlášce jsem musel napsat i alternativu, tak jsem uvedl dopravu a spoje. Mezinárodní obchod byl jen pro politicky prověřené, tudíž došlo na alternativu, což mě absolutně nebavilo, takže jsem se věnoval psaní do novin, pořizoval rozhovory s herci a jezdil na natáčení filmů. To už jsem přispíval do Mladé fronty a taky do časopisu Kino. Jednou za týden se ve Spálené ulici promítaly filmy pro novináře, místo školy jsem chodil tam.

**Ale školu jsi
úspěšně dodělal.**

Nevím, jestli úspěšně – u státnic jsem vyletěl z politické ekonomie u docentky Zoe Svobodové, dcery generála Ludvíka

*U státnice z dopravy,
kdy jsem prakticky
nic neuměl, se mě
předseda komise
zeptal, jestli se někdy
budu dopravě věnovat.
Odpověděl jsem, že
v žádném případě.
Myslím, že jen pod
touto podmínkou
si odhlasovali, že
mi tu státnici dají.
(Promoce na VŠE)*

Svobody. Školu jsem dodělal až po návratu z vojenské služby. A u státnice z dopravy, kdy jsem prakticky nic neuměl, se mě předseda komise zeptal, jestli se někdy budu dopravě věnovat. Odpověděl jsem, že v žádném případě. Myslím, že jen pod touto podmínkou si odhlasovali, že mi tu státnici dají. Jeden z profesorů, který byl proti, se mi o mnoho let později na jednom třídním srazu omlouval, když prý viděl, jak jsem úspěšný jinde.

**Proč jsi nepřešel
na nějaký
humanitní obor?**

Já o jiných možnostech nevěděl. Ani jsem netušil, že je možné někam přejít. Takže jsem to studium nějak protrpěl.

**Ty, už tehdy zvědavý
novinář, jsi netušil?
Nezeptal se?**

Ne, prostě mě nenapadlo, jak z té dopravy vyklouznout.

Často jsi jako novinář psal o lékařích, vydal jsi o nich několik knih. Medicína by tě bývala nelákala?

To bylo moc učení a taky krev, což nevím, jak bych zvládnul. Navíc jsem měl odstrašující případ v rodině: bratranec, dnes léčitel Milan Calábek, který začal studovat medicínu v Plzni, z ní odešel kvůli anatomii.

Měl by z tebe dnes táta radost?

Snad měl. Jsem rád, že se dožil mých prvních dvou knih, zvláště za tu o Apollu na mě byl pyšný. Bohužel v roce 1972 předčasně umřel na svůj vůbec první infarkt. Chodil s kamarádem na procházky a během jedné z nich se najednou necítil dobře. „Hele, Václave,“ řekl, „mě nějak pobolívají zuby, půjdeme dřív domů.“ Vrátil se, poprosil maminku o čaj a lehl si na gauč. Než mu ho donesla uvařený, bylo po něm.

Sourozenci, již zestárlí, opět pohromadě v roce 2011